

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН І БІЗНЕСУ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для практичних занять та
самостійної роботи студентів
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
з дисципліни «Історія економічних вчень»

Київ – 2019

Біла С.О. Методичні рекомендації для практичних занять та самостійної роботи студентів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» з дисципліни «Історія економічних вчень». – К.: ФМВ НАУ, 2019. – 38 с.

Розробник:

Біла С.О., доктор наук з державного управління (кандидат економічних наук), професор, заслужений економіст України, професор кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу

Рецензенти:

Набок І.І., доц., к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу ФМВ НАУ

Балабанова Г.П., доц., к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу ФМВ НАУ

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу
Факультету міжнародних відносин

Протокол № 21 від 18.12.2019 р.

Зав. кафедри
міжнародних економічних відносин
і бізнесу д.е.н., проф.

С.В. Сіденко

Дисципліна «Історія економічних вчень» є теоретичною основою сукупності знань та вмій, що формують фундаментальне економічне мислення майбутнього спеціаліста (підприємця, фінансиста, менеджера та ін. – фахівця у сфері міжнародних економічних відносин), формує навички щодо систематизації оцінок основних економічних подій та узагальнення історико-економічного досвіду з дослідження соціально-економічних проблем суспільного розвитку; закономірностей формування сучасної економічної теорії і практики господарювання.

Метою викладання дисципліни «Історія економічних вчень» є поглиблене вивчення і творче осмислення етапів і напрямів розвитку економічної думки, систематизація економічних знань та здійснення практичних висновків про використання окремих методів вирішення економічних проблем.

Завданнями вивчення дисципліни «Історія економічних вчень» є:

- формування цілісного уявлення про еволюцію економічної науки на основі усвідомлення закономірностей та загальної логіки розвитку світової економічної думки у єдності домінуючих парадигм та їх теоретичних альтернатив;

- систематизація і аналіз економічних уявлень та ідей на основі висвітлення змісту провідних теоретичних напрямів, течій, шкіл, розкриття їх теоретико-методологічних особливостей, порівняльного аналізу та зіставлення;

- виявлення взаємозалежності, спадкоємності, розбіжності та еволюції економічних теорій, концепцій, вчень;

- поглиблення знань з економічної теорії, інших економічних дисциплін;

- аналіз та розгорнута характеристика новітніх економічних концепцій, виявлення їх теоретичних джерел, методологічних особливостей та тенденцій розвитку;

- формування теоретичних основ аналізу різних економічних поглядів, концепцій, шкіл;

- ознайомлення з сучасними теоріями економічних систем та процесів.

Навчальна дисципліна «Історія економічних вчень» базується на знаннях таких дисциплін, як: «Економічна теорія», «Мікроекономіка» та «Вступ до спеціальності «Міжнародні економічні відносини» взаємопов'язана з такими навчальними дисциплінами, як «Макроекономіка» та є базою для вивчення таких дисциплін, як «Історія міжнародних економічних відносин», «Міжнародні відносини та світова політика», «Основи наукових досліджень».

Навчальний матеріал дисципліни «Історія економічних вчень» структурований за модульним принципом і складається з одного навчального модулю: **Модуль №1 «Основні етапи та напрями розвитку світової економічної думки», до складу якого входять 9 тем.**

Рекомендована навчальна література для вивчення дисципліни «Історія економічних вчень»

1. Леоненко П.М., Юхименко П.І. Економічна історія. Навч. посібник, “Знання-Прес”, – К., 2004. – 570 с.
2. Історія економічних учень: Підр./Л.Я.Корнійчук, Н.О.Татаренко, А.М.Поручник та ін.; За ред. Л.Я.Корнійчук, Н.О.Татаренко – К.: КНЕУ, 2001- 564 с.
3. Історія економічних учень: Підручник.: У 2ч. – Ч. 1,2 / За ред. В.Д.Базилевича. – К.: Знання, 2005.
4. Новітня історія України (1900-2000): Підручник / А.Г.Слюсаренко, В.І.Гусев, В.М.Литвин та ін. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: Вища школа, 2002 – 663 с.
5. Подолинський С.А. Вибрані твори / Упорядн. Л.Я. Корнійчук. – К.: КНЕУ, 2000. – 328 с.
6. Полонська-Василенко Н. Історія України. – В 2-х т. – К.: Либідь, 1993.
7. Проскурін П.В. Історія економіки та економічних учень. Нариси економічної історії індустріальної цивілізації: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2005. – 372 с.
8. Злупко С.М. Історія економічної теорії.- К.: Знання, 2005. – 719 с.
9. Злупко С. М. Економічна думка України: Навчальний посібник. – Львів. – ЛНУ ім. Івана Франка, 2000 – 496 с.
10. Історія економічної думки України / Р.Х.Васильєва, Л.П.Горкіна, Н.А.Петровська та ін. – К.: Либідь, 1993.- 272 с.
11. Корнійчук Л.Я. Історія економічної думки України: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2004. – 431 с.

«Історія економічних вчень»

Практичне заняття № 1.

Тема 1. Предмет та метод курсу. Економічна думка Стародавнього світу та Середньовіччя. Меркантилізм.

План практичного заняття

1. Сутність та предмет дослідження історії економічних вчень.
2. Економічна думка Стародавнього Сходу (Стародавній Єгипет, Стародавня Індія, Стародавній Китай та ін.)
3. Економічна думка Античності (Стародавня Греція та Стародавній Рим)
 - *теорії Ксенофонта, Платона, Аристотеля та ін. вчених – філософів Стародавньої Греції;*
 - *економічна думка Стародавнього Риму (теорії Марка Порція Катона, братів Гракхів, Марка Теренція Варрона, Луція Колумелли та ін.*
4. Економічна думка епохи середньовіччя:
 - *ранній феодалізм (V – X ст.) «Салічна правда», «Капітулярій про вілли»;*
 - *теорії часів Київської Русі. «Руська правда», літопис Нестора, «Повчання дітям» В.Мономаха, Галицько-Волинський літопис;*
 - *класичне середньовіччя. Канонічні погляди та теорії Августина Блаженного (Святого Августина, 353 – 430 рр.); теорії та погляди Фоми Аквінського (1226 – 1274 рр.) «Сума теології»;*
 - *теорії та погляди арабських вчених. Ідеї Корану та економічні теорії у Корані. Теорії Абу Юсуфа, Аль-Маарі, Ібн Хальдуна, Абд ал-Ваххаба та ін.*
 - *теорії пізнього середньовіччя. Теорії руху Реформації (XVI ст.)*
5. Соціальні утопії пізнього середньовіччя (Західна Європа), XVI – XVII ст.
 - *теорії Томаса Мора (1478 – 1533 рр.), ідеї «Золота книга, настільки корисна, як і забавна, про найкращий устрій держави і про новий острів Утопія» (1516 р.)*
 - *теорії Томмазо Кампанелли (1569 – 1639 рр.) «Місто Сонця» (1623 р.)*
6. Економічна теорія меркантилізму. Сутність меркантилізму як економічної політики та як економічного вчення.
 - *англійський меркантилізм: Вільям Стаффорд, Томас Мен, Самуїл Фортрей, Дж. Стюарт;*
 - *меркантилізм у Франції. Антуан де Монкретьєн (Антуан Монкретьєн де Ваттевіль). Кольбер та «кольберизм» як економічна політика. Джон Ло (теорії періода регентства Герцога Орлеанського);*
 - *меркантилізм в Росії. Теоретичні погляди та економічні ідеї Василя Татищева, Афанасія Ордин-Нащокіна, Івана Посошкова.*
 - *меркантилізм в Італії. Теорії Г.Скаруффі, Б.Даванцатті, А.Серра, А.Дженовазі;*
 - *меркантилізм в Україні за доби козаччини. Ідеї, теорії та погляди Феофана Прокоповича, Григорія Грабянки, Самійла Величко.*

Теми рефератів

1. Економічна думка епохи середньовіччя. Основні ідеї та теорії часів Київської Русі. «Руська правда», літопис Нестора, «Повчання дітям» В. Мономаха, Галицько-Волинський літопис.
2. Загальна характеристика ідей меркантилізму в Україні за доби козаччини. Ідеї, теорії та погляди Феофана Прокоповича.
3. Загальна характеристика ідей меркантилізму у працях Григорія Грабянки та Самійла Величко.

Тести для самостійної перевірки знань теми 1.

1. Які наукові питання домінували та дискутувались у трактатах Стародавнього Єгипту:
 - А) розвиток ремісництва
 - Б) причини рабства
 - В) проблеми державного управління
 - Г) аналіз лихварства
2. Який тип рабства домінував у країнах Стародавнього Сходу:
 - А) раби – військовополонені
 - Б) раби – плата за взяті кредити
 - В) фіскальне рабство
 - Г) раби – завезені купцями з Африки
3. Відомий трактат Стародавньої Індії:
 - А) Гуань-Цзи
 - Б) Закони Хаммурапі
 - В) Закони Шиви
 - Г) Артхашастра
4. Провідні ідеї конфуціанства (Стародавній Китай):
 - А) вчення про споживну вартість товару
 - Б) вчення про додану вартість
 - В) вчення про державу як «велику сім'ю»
 - Г) вчення про натуральне господарство
5. Філософсько-економічна праця Ксенофонта:
 - А) «Ідеальна держава»
 - Б) «Держава» і «Закони»
 - В) «Ойкономія»
 - Г) «Земельний кадастр»
6. Невід'ємною складовою «ідеальної держави» Платона була вимога:
 - А) збереження рабства
 - Б) розвиток зовнішньої торгівлі
 - В) відсутність приватної власності у правителів, державних діячів
 - Г) невтручання держави у процеси регулювання цін
7. Аристотель визначав «Хремастику» як:
 - А) протиприродне і безчесне явище

- Б) гармонійне явище
- В) випадковість
- Г) ознаку натурального виробництва

8. Концепція Луція Юнія Модерата Колумелли, що пояснювала причину бідності та злиденності народу ґрунтувалась на теорії:

- А) про доходність латифундій
- Б) про спадну родючість землі
- В) про межі цін (таксацію цін)
- Г) про систему колонату

9. Меркантилізм з'являється у період:

- А) зрілого феодалізму
- Б) первісного нагромадження капіталу
- В) зрілого капіталізму
- Г) рабовласницького ладу

10. Теорія «грошового балансу» передбачає:

- А) підтримку розвитку мануфактур
- Б) принцип «розори сусіда»
- В) стимулювання «революції цін»
- Г) заміну золотих/срібних монет на паперові гроші

11. Пізній меркантилізм (теорія «торгового балансу») передбачає:

- А) широке розповсюдження та впровадження «Законів про витрачування»
- Б) заборону на вивіз грошей з країни
- В) введення політики протекціонізму
- Г) високе мито на імпорт (ввезення) до країни сировини

12. «Трактат політичної економії» 1615 р. написав:

- А) Томас Ман
- Б) Уільям Стаффорд
- В) Бернардо Даванцатті
- Г) Антуан де Монкретьєн

13. Меркантилізм розглядає багатство як:

- А) сукупність золота, срібла і товарів споживчого вжитку
- Б) сукупність золота та срібла
- В) сукупність товарів (продукції сільського господарства)
- Г) сукупність товарів (продукції мануфактур)

14. Який метод наукових досліджень домінував у представників меркантилізму:

- А) метод історичного і логічного
- Б) каузальний (причинно-наслідковий)
- В) описовий
- Г) метод наукового абстрагування

15. Яку теорію меркантилізм не визнає:

- А) протекціонізму
- Б) фритредерства
- В) кількісну теорію грошей
- Г) продуктивної та непродуктивної праці

16. Трактуювання «продуктивна праця» у меркантилістів стосується:
- А) видобутку золота на рудниках
 - Б) зовнішньої торгівлі
 - В) внутрішньої торгівлі
 - Г) праці на мануфактурах

«Історія економічних вчень»

Практичне заняття № 2

Тема 2. Класична школа політичної економії. Еволюція класичної політичної економії у ХІХ столітті.

План практичного заняття

1. Історичні передумови виникнення класичної політичної економії та її характерні ознаки.
2. Економічні погляди У.Петті.
3. Особливості теоретичних розробок П.де Буагільбера, Джона Ло.
4. Економічні погляди фізіократів. Теорії Ф.Кене.
5. Адам Сміт – економіст мануфактурного періоду.
6. Давід Рікардо – економіст періоду промислового перевороту.
7. Завершення класичної політичної економії: теорії «третьох осіб» та «закон народонаселення» Т.Р.Мальтуса.
8. Теорія «трьох факторів виробництва» Ж.-Б.Сея.
9. Суб'єктивно-психологічний підхід та «теорія утримання» У.Н.Сеніора.
10. «Принципи політичної економії» Дж. С.Мілля.

Питання для самостійної перевірки знань з теми 2

1. Історичні (у т.ч. наукові) передумови виникнення класичної політичної економії в країнах Європи (ХVІІ – ХVІІІ ст.).
2. Загальна характеристика проблематики та базових теоретичних положень (концепцій) класичної політичної економії: «фрітредерство», «laissez faire», вчення про «природний порядок», «економічну людину» та ін.). Економічні інтереси якого класу захищає класична політична економія?
3. Теорія вартості товару У.Петті та причини її меркантилістського трактування.
4. Теорія природи багатства, «продуктивної праці» та «чистого продукту» У.Петті.
5. Теорія «заробітної плати» та «ренти» У.Петті (на прикладі сільського господарства).

6. Теорія «ціни землі» У.Петті. Вплив теоретичних розробок У.Петті на становлення політичної економії як науки.

7. Економічні погляди представників французької гілки класичної політичної економії: П. де Буагільбер (теорії про роль сільського господарства та вільне ціноутворення на зерно та їх практичне значення).

8. Теорія грошей П. де Буагільбера. Поясніть, чому П. Де Буагільбер вкрай негативно ставиться до золотих та срібних монет як грошей. Що пропонує вчений у реформуванні грошового обігу та у теорії оподаткування?

9. Загальна характеристика економічних поглядів школи фізіократів. Вчення Ф. Кене про «природний порядок». Поясніть, як Ф. Кене характеризує роль та значення державних законів, прийнятих королем та роль законів «природного порядку». Чи співпадають ці закони?

10. Вчення Ф.Кене про чистий продукт, капітал, класи, продуктивну та непродуктивну працю.

11. А.Сміт – економіст мануфактурного періоду. Внесок А.Сміта у розвиток економічної теорії: ідеї ринкового лібералізму, вчення про «природний порядок» та про «невидиму руку ринку», вчення про «економічну людину».

16. Застосування принципу поділу праці у наукових теоріях А.Сміта. Види поділу праці? Поясніть, яким чином поділ праці на мануфактурі впливає на продуктивність праці та як поділ праці пов'язаний з прогресом суспільного розвитку в цілому?

12. Теорія грошей А.Сміта. Функції грошей в інтерпретації А. Сміта.

13. Зміст альтернативних теорій вартості товару А.Сміта та їх вплив на розвиток світової економічної науки.

14. «Парадокс Сміта» у трактуванні вартості товару (дискусія про ціну води та діаманту).

15. «Догма Сміта» (теорія відтворення) А.Сміта.

16. Трактування заробітної плати в інтерпретації А.Сміта.

17. Теорія продуктивної та непродуктивної праці в інтерпретації А.Сміта.

18. Основні теоретичні розробки Д.Рікардо. Робота Д.Рікардо «Принципи політичної економії та оподаткування» (1817 р.).

19. Трактування трудової теорії вартості в інтерпретації Д.Рікардо.

20. Трактування заробітної плати в інтерпретації Д.Рікардо.

21. Теорія капіталу, прибутку та відтворення суспільного продукту в інтерпретації Д.Рікардо.

22. Теорія ренти (та аналіз диференційної ренти) в інтерпретації Д.Рікардо.

23. Завершення класичної політичної економії: теорії «третьох осіб» та «закон народонаселення» Т.Р.Мальтуса.

24. Сутність теорії «трьох факторів виробництва» Ж.-Б.Сея.

25. Суб'єктивно-психологічний підхід у «теорії утримання» У.Н.Сеніора.

26. Основи теоретичні ідеї праці «Принципи політичної економії» Дж. С.Мілл

Теми рефератів

1. Загальна характеристика економічних поглядів та основні наукові праці У. Петті.
2. Економічні погляди представників французької гілки класичної політичної економії: Джон Ло. Джон Ло як теоретик та практик розвитку кредитного та фондового ринку.
3. «Економічна таблиця» та теорія відтворення суспільного продукту Ф. Кене. Вплив теорій фізіократів на розвиток класичної політичної економії.
4. Економічні погляди представників французької гілки класичної політичної економії, теорії та спроби здійснення економічних реформ Ж. Тюрго.
5. Екзотеричний та езотеричний методи досліджень А.Сміта та їх вплив на трактування альтернативних теорій вартості товару.
6. Теорія капіталу та прибутку в інтерпретації А.Сміта.
7. Сутність принципу порівняльних переваг та його вплив на формування зовнішньоекономічної діяльності країни в інтерпретації Д.Рікардо.
8. Загальна характеристика теорій вчених-економістів періоду завершення класичної політичної економії.

Тести для самостійної перевірки знань теми 2

1. Формування класичної школи політичної економії відбувалось в умовах:

- а) всеосяжного панування феодальних відносин;
- б) початку розкладу натурального феодального господарства;
- в) початку розвитку капіталістичних відносин у виробництві;
- г) завершення промислового перевороту.

2. Що з перерахованого було характерним і для меркантилістів, і для класиків:

- а) аналіз вільної конкуренції;
- б) аналіз джерел багатства індивіда та країни;
- в) аналіз причин економічного зростання національної економіки;
- г) аналіз дії об'єктивних економічних законів.

3. Методології дослідження класичної школи властиве:

- а) абстрактно-дедуктивний метод;
- б) емпірично-описовий метод;
- в) функціональний аналіз ринку;
- г) каузальний (причинно-наслідковий) метод;
- д) історичний метод;
- є) а) та б);
- ж) а) та г).

4. Зміст зовнішньоекономічної політики класичної школи:

- а) протекціонізм;
- б) фритредерство;
- в) державна монополія на регулювання зовнішньої торгівлі;
- г) адміністративний протекціоністський захист національних економічних інтересів.

5. Яке з перерахованих визначень вартості товару належить У.Петті:

- а) вартість товару визначається витратами праці по видобутку благородних металів;
- б) вартість товару визначається сумою доходів;
- в) вартість товару визначається витратами виробництва;
- г) вартість товару визначається витратами абстрактної праці.

6. У.Петті вважав продуктивною працю:

- а) сільськогосподарського робітника;
- б) по видобутку золота та срібла;
- в) робітника мануфактури;
- г) купця, посередника в торгівлі.

7. У.Петті визначав рівень заробітної плати найманого працівника:

- а) середніми суспільно-нормальними потребами;
- б) фізіологічним мінімумом засобів існування;
- в) середньою ринковою ціною праці;
- г) законом зростаючих потреб.

8. Ф.Кене вважав, що чистий продукт (додатковий продукт) створюється:

- а) у сфері обміну;
- б) у землеробстві;
- в) у промисловому виробництві (на мануфактурах);
- г) у зовнішній торгівлі.

9. До продуктивного класу Ф.Кене відносив:

- а) земельних власників;
- б) фермерів та селян;
- в) промислових працівників (працівників мануфактур);
- г) купців, посередників у торгівлі;
- д) промислових підприємців (власників мануфактур).
- е) _____ (ваш варіант)

10. Поділ витрат (капіталу) на початкові (первісні) та щорічні аванси відповідно до трактувань Ф.Кене полягає у розрізненні:

- а) продуктивної та непродуктивної праці;
- б) витрат виробництва та витрат обігу;
- в) основного та оборотного капіталу;
- г) постійного та змінного капіталу.

11. Для означення створення додаткового продукту Ф.Кене використав поняття:

- а) початковий (первісний) аванс;
- б) прибуток;
- в) природний продукт;
- г) чистий продукт.

12. На думку фізіократів, праця є продуктивною:

- а) у промисловості;
- б) у зовнішній торгівлі;
- в) у сільському господарстві;
- г) у ремісництві.

13. А.Сміт створив теоретичну систему класичної політекономії, оскільки він:

- а) визначив завдання науки політичної економії;
- б) розробив категоріальний апарат;
- в) об'єднав всі економічні знання свого часу у єдину, логічну систематизовану теорію;
- г) все перераховане вірно.

14. Найбільш відома наукова праця Адама Сміта:

- А) «Міркування про природу багатства, грошей і податків» (1696 р.)
- Б) «Економічна таблиця» (1758 р.)
- В) «Дослідження про природу та причини багатства народів» (1776 р.)
- Г) «Принципи політичної економії та оподаткування» (1817 р.)

15. Універсальними методами наукових досліджень А. Сміт вважав:

- А) історичний та логічний;
- Б) екзотеричний та езотеричний;
- В) каузальний (причинно-наслідковий);
- Г) абстагування та конкретизації.

16. "Природний порядок", за А.Смітом - це:

- а) натуральне господарство;
- б) ринкова економіка, заснована на вільному підприємстві та конкуренції;
- в) ринкова економіка та ефективне державне регулювання зовнішньої торгівлі;
- г) протекціонізм та державна підтримка розвитку товарного виробництва.

17. За А.Смітом, "невидима рука" ринку це:

- а) регулюючі функції держави;
- б) підпорядкування ринку ієрархічним владним державним структурам;
- в) підпорядкування ринкових процесів свідомості та волі окремих суб'єктів господарювання;
- г) дія стихійних ринкових регуляторів (попит-пропозиція) в умовах вільної конкуренції.

18. Що є ознакою "економічної людини" в теоретичній системі А.Сміта:

- а) альтруїзм;
- б) патерналізм;
- в) раціональність поведінки;
- г) ощадливість.

19. Яке з наведених трактувань вартості товару не належить А.Сміту:

- а) величина вартості товару визначається витратами праці та вартістю землі;
- б) величина вартості товару визначається сумою доходів;
- в) величина вартості товару визначається працею, витраченою на виробництво цього товару;
- г) величина вартості товару визначається працею, що купується на даний товар.

20. Економічному зростанню у країні, за А.Смітом, сприяють такі фактори:

- а) нагромадження грошей та їх збереження у вигляді скарбів;

- б) поділ праці та розвиток виробничої сфери;
- в) економічна та соціальна політика держави;
- г) державне втручання в економіку та політика протекціонізму.

21. Поділ праці за А.Смітом сприяє:

- а) формуванню часткового робітника;
- б) відчуженню виробника від засобів виробництва та виробленого продукту;
- в) зменшенню індивідуальної майстерності робітника;
- г) зростанню майстерності, спритності, продуктивності праці робітників.

22. Гроші, за А.Смітом, є результатом:

- а) стихійного розвитку обміну;
- б) суспільного поділу праці, гроші – особливий товар;
- в) випадкового винаходу людей;
- г) все перераховане вірно.

23. Стосовно сфери зовнішньої торгівлі Адам Сміт обґрунтовує принцип:

- А) абсолютних переваг країни у виробництві товарів, які експортуються;
- Б) порівняльних переваг країни у виробництві товарів, які експортуються.

24. До ідей ринкового лібералізму, сформульованих Адамом Смітом належить ідея:

- А) продуктивної та не продуктивної праці;
- Б) «економічної людини», «господарського егоїзму»
- В) золотого вмісту грошей;
- Г) захисту протекціонізму.

25. У трактуванні сутності капіталу Адам Сміт вперше вводить наступну класифікацію:

- А) валовий та чистий капітал;
- Б) продуктивний та непродуктивний капітал;
- В) основний та оборотний капітал;
- Г) постійний та змінний капітал.

26. Найбільш відома наукова праця Давіда Рікардо:

- А) «Міркування про природу багатства, грошей і податків» (1696 р.)
- Б) «Економічна таблиця» (1758 р.)
- В) «Дослідження про природу та причини багатства народів» (1776 р.)
- Г) «Принципи політичної економії та оподаткування» (1817 р.)

27. Стосовно сфери зовнішньої торгівлі Давід Рікардо обґрунтовує принцип:

- А) абсолютних переваг країни у виробництві товарів, які експортуються;
- Б) порівняльних переваг країни у виробництві товарів, які експортуються.

28. У теоретичному обґрунтуванні теорії заробітної плати Давід Рікардо вперше обґрунтовує:

- А) поняття «експлуатація» найманих робітників;
- Б) поняття «номінальна» та «реальна» заробітна плата;
- В) поняття «мінімальна заробітна плата»
- Г) поняття «прожитковий мінімум» та «ціна засобів існування людини».

29. У трактуванні грошей Давід Рікардо наполягає на тому, що:

- А) гроші – це знак вартості, отже у обігу мають переважати паперові гроші;

- Б) гроші – це знак вартості, отже у обігу мають переважати виключно золоті (срібні) монети;
- В) гроші – це результат договорних відносин між людьми, отже у обігу мають обмінюватися споживчі вартості – натуральний обмін «товару» на «товар».

30. Давід Рікардо у трактуванні теорії вартості товару абсолютизує:

- А) з сумою доходів: зарплати, прибутку, ренти;
- Б) трудову теорію вартості;
- В) з розкладанням вартості на доходи: зарплату, прибуток, ренту;
- Г) з кількістю придбаної за товар праці.

31. В трактуванні Давіда Рікардо стосовно земельних відносин вперше було представлено:

- А) теорію ціни землі;
- Б) теорію диференційної ренти першої (за родючістю землі та місцезнаходженням)
- В) теорію диференційної ренти другої (за капіталовкладеннями та штучною родючістю);
- Г) теорію абсолютної (монопольної) ренти.

«Історія економічних вчень»

Практичне заняття № 3

Тема 3. Дрібнобуржуазна критика капіталізму та теорії соціалістів-утопістів (перша половина ХІХ ст.).

План практичного заняття

1. Еволюція теорії класичної політичної економії у ХІХ ст. Дрібнобуржуазна політична економія та дрібнобуржуазна критика капіталізму у працях С.де Сімонді, П. Прудона. Теорії К. Родбертуса та Ф.Лассаля.

- *"економічний романтизм" С.де Сімонді та його критика;*

- *теорія еволюції капіталістичного господарства, трактування "власності", "кредиту" та "конституйованої теорії вартості" в інтерпретації П*єра Прудона;*

- *теорії К.Родбертуса та Ф.Лассаля ("залізний закон Лассаля" та його критика).*

2. Економічні концепції А. де Сен – Сімона про суспільство майбутнього.

- *концепція А. де Сен - Сімона, критика капіталізму. Проект нової індустріальної системи.*

3. Економічні теорії Ш.Фур'є та Р.Оуена та їх спрямованість на розвиток асоціацій (кооперації) як основи реформування ринкового господарства.

- *теоретичні погляди Ш. Фур'є. Учення про асоціацію. Особливості англійського утопічного соціалізму.*

- *Р.Оуен про проект «трудових грошей» і «справедливого обміну». Соціалісти – рикардіанці про «справедливу» організацію суспільства.*

Теми рефератів

1. Розвиток та протиріччя капіталістичної економіки як основа формування теорій дрібнобуржуазної критики капіталізму (початок ХІХ ст.).

2. Критика капіталізму та ідеалізація дрібнотоварного виробництва у працях С. Сімонді. Місце людини в дослідженнях С.Сімонді. Національний прибуток і капітал, виробництво і споживання. Теорія відтворення та криз.

3. Вплив ідей С. Сімонді на розвиток світової економічної думки. Економічне вчення П. Прудона про сутність та реформування відносин власності.

4. Особливості «прудонізму» як дрібнобуржуазної ідеології. Зародження «тред-юніонів».

5. Економічні погляди К. Родбертуса. Теорія власності. Земельна рента. Проблема розподілу суспільного продукту. Економічна програма Ф. Лассаля. «Залізний» закон заробітної плати та його критика.

6. Історичні та економічні передумови виникнення соціальних теорій у Західній Європі (XVI - XVIII ст.). Теорії Томаса Мора та Томмазо Кампанелли – перші ідеї утопічного соціалізму.

7. Концепція організації справедливого суспільства майбутнього К.А. де Сен-Сімона.

8. Критика капіталізму та проект нової індустріальної системи Ш. Фур'є. Вчення про асоціацію.

9. Особливості англійського утопічного соціалізму. Р.Оуен про перспективи реформаторського перетворення капіталістичного суспільства.

10. Проект «трудоих грошей» і «справедливого обміну» у теоріях соціалістів-утопістів.

Тести для самостійної перевірки знань теми 3

1. Соціалісти-утопісти (К.-А. де Сен-Сімон, Ш.Фур'є) досліджували наступні питання організації суспільства майбутнього:

- а) обґрунтовували шляхи переходу до суспільства майбутнього революційним шляхом;
- б) реформування суспільства на засадах існування багатоваріантності форм власності та обов'язковості праці всіх учасників суспільного виробництва;
- в) обґрунтовували повну відмову від товарно-грошових відносин;
- г) пропонували ліквідувати підприємництво як клас, а прибуток – як стимул виробництва.

2. Теорії К.-А. де Сен-Сімона поєднували у собі наступне:

- а) визначення соціалізму як «суспільства індустріалів»;
- б) визначення соціалізму як економічної системи, що ґрунтується на принципах планомірності, пропорційності ведення господарства;
- в) визначення соціалізму як суспільства, у якому не повинно бути приватної власності на засоби виробництва;
- г) визначення соціалізму як натурального господарства, що ґрунтується на принципах вирівнювання у розподілі доходів між усіма людьми – членами суспільства;
- д) визначення мети соціалістичного суспільства як задоволення матеріальних та духовних потреб людини, створення умов для її всебічного та творчого розвитку;
- е) ваш варіант _____

3. Хто з представників соціалістів-утопістів обґрунтовував переваги кооперативної форми власності («фаланги», «фалангстери») для розбудови суспільства майбутнього?

- а) К.-А.де Сен-Сімон;
- б) Шарль Фур'є;
- в) Роберт Оуен;
- г) Томас Мор.

4. Всі представники соціалістів-утопістів обґрунтовували перехід від капіталізму до соціалізму виключно:

- а) еволюційним шляхом, шляхом розповсюдження освіти, просвітництва та розвитку людської свідомості;
- б) революційним шляхом, методом військового перевороту та фізичного знищення капіталістів;
- в) шляхом підписання договорів між підприємцями та громадянами країни про добровільну передачу приватної власності до суспільної власності;
- г) шляхом економічного співробітництва бізнесу та держави.

5. Представниками дрібнобуржуазної критики капіталізму вважають:

- а) Р.Оуен та Ш.Фур'є;
- б) Т.-Р. Мальтус та Ж.-Б.Сей
- в) П.Прудон та С. де Сімонді;
- г) Н.У.Сеніор та Дж.С.Міллер.

6. «Економічний романтизм» передбачав відмову від крупної промисловості та перехід до дрібнотоварного, малого бізнесу, що збільшить як домашнє, так і виробничє споживання та ліквідує економічні кризи. Так вважав:

- а) Роберт Оуен;
- б) Сімонд де Сімонді;
- в) Джон Стюарт Міллер;
- г) Клод-Анрі де Сен-Сімон.

7. У своїй роботі «Що таке власність» П.Прудон висуває ідеї:

- а) «конституційованої вартості», відмови від відсотку за кредит, просуває ідею «трудових грошей»;
- б) граничної корисності, високих відсотків по кредиту, золотих монет (грошей);
- в) трудової теорії вартості, пільг по кредитам; паперових та фондових грошей;
- г) еквівалентного обміну на основі попиту та пропозиції, золотих та срібних монет (грошей).

8. Серед піонерних та результативних ідей П'єра Прудона називають такі ідеї:

- а) запровадження тред-юніонів (профспілок);
- б) перехід до 8-годинного робочого дня;
- в) впровадження оплачуваної відпустки для працюючих;
- г) виплату лікарняних для працюючих, які захворіли.

9. Теорії К.Родбертуса та Ф.Лассаля. «Залізний закон Лассаля» свідчить про наступне:

- а) середній розмір заробітної плати визначається виключно вартістю продуктів харчування, які необхідні працівнику для відтворення його фізичних сил;
- б) середній розмір заробітної плати завжди визначається прожитковим мінімумом засобів існування робітника, що забезпечує підтримку його життєдіяльності (та його сім'ї) та дозволяє народжувати та утримувати дітей;
- в) середній розмір заробітної плати визначається вартістю товарів, вироблених за 8 год. робочого дня;
- г) середній розмір зарплати визначається вартістю товарів, вироблених за 12 годин робочого дня;

«Історія економічних вчень»

Практичне заняття № 4

Тема 4. Економічна теорія К.Маркса та генезис економічних концепцій марксизму (XIX – XX ст.).

План практичного заняття

1. Історичні передумови виникнення теорій К.Маркса. Загальна характеристика теорій «раннього марксизму» (до 40-х років XIX ст.)
2. Загальна характеристика теорій марксизму. Основні теорії К.Маркса: «трудова теорія вартості» та теорії розвитку капіталізму періоду вільної конкуренції.
3. Ревізія марксизму. Економічні концепції та теорії соціал-демократії (Е.Бернштейн, К.Каутський, Р.Гільфердінг).

Питання для самостійної перевірки отриманих знань Теми 4.

1. Визначте історичні передумови та наукові джерела формування економічної теорії К.Маркса.
2. Охарактеризуйте основні особливості методології наукових досліджень К.Маркса? У чому полягає її відмінність від методологічних підходів класичної політичної економії?
3. Що нового вніс К.Маркс у трудову теорію вартості? У чому сутність та методологічне значення вчення К. Маркса про двоїстий характер праці?
4. Наведіть економічні категорії, розроблені та введені в економічний аналіз К.Марксом та проаналізуйте їх економічний зміст (товар, заробітна плата, прибуток та ін.). У чому специфічність та відмінність їх трактувань від категорій класичної школи політичної економії?
5. Визначте сутність трактування К.Марксом капіталу. Що таке постійний та змінний капітал? Який критерій їх поділу?
6. У чому полягає сутність теорії додаткової вартості К.Маркса? Чим ця категорія відрізняється від категорії прибутку? Розкрийте механізм виробництва додаткової вартості за К.Марксом.
7. Які основні економічні закони капіталізму сформулював К.Маркс? Дайте їх інтерпретацію.
8. У чому полягав внесок К.Маркса у розробку теорії земельної ренти? Що таке «абсолютна рента»?
9. Розкрийте зміст марксової теорії відтворення. У чому полягає її наукове значення?
10. У чому сутність поглядів К.Маркса на майбутній соціалістичний переустрій суспільства? Чи згодні Ви з тим, що тільки насильницьким способом (через революцію) можна змінити існуючий суспільний лад?

11. Чим була викликана ліберально-реформістська ревізія марксизму наприкінці XIX ст.?
12. Визначте, у яких основних теоретичних напрямках здійснювалась ревізія марксистської методології? Який зв'язок мали теорії соціал-демократії з практикою господарювання тих часів?
13. Які основні економічні теорії К.Маркса були піддані критичному перегляду у теоріях соціал-демократії? Якими були практичні економічні передумови для ревізії теорій марксизму наприкінці XIX ст.?
14. У чому полягала сутність ревізії теорії «додаткової вартості», «закону капіталістичного нагромадження» К.Маркса?
15. Охарактеризуйте погляди Е.Бернштейна на процеси концентрації виробництва та капіталу, на їх соціальні наслідки.
16. Як представники реформістського крила соціал-демократії інтерпретували зрушення у соціально-економічному становищі трудящих? Що таке «робоча аристократія» та чим вона відрізняється від пролетаріату?
17. У чому полягала сутність поглядів соціал-реформізму на перспективи та шляхи соціального переустрою суспільства, на перспективи соціалізації ринкової економіки?
18. Назвіть основні складові економічної доктрини соціал-демократії як теоретичного підґрунтя «центризму»? У чому полягає сутність «центризму» як політичної сили?
19. Наведіть приклади успішного світового досвіду соціал-демократії (роль соціал-демократичної партії) у розв'язанні соціальних проблем суспільства та реалізації соціальної політики в умовах ринку.

Теми рефератів

1. Історичні умови зародження і початок формування марксистської політичної економії у 40-50-ті роки XIX ст. Методологічні засади формування економічної теорії К.Маркса та Ф. Енгельса.
2. Загальна характеристика теорій I, II, III, та IV томів наукової праці «Капітал» К. Маркса.
3. Вчення К. Маркса про трудову теорію вартості товару та природу додаткової вартості.
4. Трактатування заробітної плати, прибутку, банківського відсотку, земельної ренти у теоріях К. Маркса.
5. Трактатування К.Марксом кругообороту і обороту капіталу, сутності процесів відтворення та природи економічних криз.
6. Критика марксистської теорії соціалізму та комунізму у працях Е.Бернштейна, К.Каутського, Р.Гільфердінга.
7. Теорії капіталістичного нагромадження та становлення «робочої аристократії» у працях Е.Бернштейна, К.Каутського, Р.Гільфердінга.
8. Критики теорії К.Маркса у працях І.В. Вернадського, М. Бунге, М.І. Туган-Барановського.

9. Критика марксистських теорій у працях українських вчених – економістів Київської соціально-психологічної школи (кінець XIX – початок XX с).

Тести для самостійної перевірки знань теми 4

1. Що нового привніс К.Маркс в методологію економічного аналізу:

- а) ідеалізм;
- б) метафізика;
- в) історизм;
- г) матеріалізм.

2. За К.Марксом, дві властивості товару (мінова вартість та споживна вартість) обумовлені:

- а) корисністю товару;
- б) витратами конкретної праці;
- в) двоїтим характером праці, втіленої в товарі;
- г) обміном товарів на ринку;
- д) всі відповіді вірні.

3. За визначенням К.Маркса, природу додаткової вартості визначає:

- а) результат експлуатації найманої праці капіталом;
- б) вартість, створена найманими робітниками в додатковий робочий час;
- в) породження змінного капіталу;
- г) вартість, вироблена шляхом продовження тривалості робочого дня;
- д) всі відповіді вірні.

4. Схематично - структура вартості товару в марксистській економічній теорії визначається як:

- а) $W = Ic + Iv + Im$
- б) $W = c + v + m$
- в) $W = R + P$
- г) $W = K \text{ авансований} + R$

5. Кругооборот капіталу в інтерпретації К.Маркса має таку послідовність та зміст:

- а) $G - T (c + v + m) \dots B \dots T' - G'$
- б) $G - T (W, R) \dots B \dots T' - G'$
- в) $G - T (R + P) \dots B \dots T' - G'$
- г) $G - T (ЗВ, РС) \dots B \dots T' - G'$

6. Які ідеї марксистської економічної теорії знайшли визнання в немарксистській економічній думці:

- а) теорія додаткової вартості;
- б) основний економічний закон капіталізму;
- в) теорія абсолютного зубожіння;
- г) теорія відтворення.

7. Який з наведених нижче економічних законів сформулював К. Маркс:

- а) закон природного порядку;
- б) закон спадної родючості земель;
- в) закон капіталістичного нагромадження;
- г) закон еволюційного розвитку капіталізму та його мирного переростання у соціалізм.

8. Ревізіонізм марксистської теорії виникає у:

- а) Англії;
- б) Росії;
- в) Німеччині;
- г) Франції.

9. Ревізія марксистської теорії була викликана:

- а) відмиранням капіталізму вільної конкуренції та розвитком монополістичного капіталізму;
- б) появою «робочої аристократії»;
- в) бурхливим розвитком акціонування та «дифузії» власності;
- г) розвитком парламентаризму
- д) всі відповіді вірні.

10. Серед практичних рекомендацій західноєвропейської соціал-демократії суттєво поліпшили становище робочого класу:

- а) розвиток профспілкового руху;
- б) представництво робітників в парламенті;
- в) участь робітників в акціонуванні підприємств;
- г) розробка та впровадження трудового законодавства, започаткування системи соціального захисту працюючих;
- д) всі відповіді вірні.

11. Представниками економічної доктрини західноєвропейської соціал-демократії є (за виключенням):

- а) Е.Бернштейна;
- б) Р.Гільфердінга;
- в) Ф.Ліста;
- г) К.Каутського.

12. Подолання анархії ринку західноєвропейська соціал-демократія вбачала у наступному:

- а) у поширенні трестів та синдикатів;
- б) у розвитку кредитної системи;
- в) у розвитку засобів зв'язку та інформації;
- г) всі відповіді вірні.

«Історія економічних вчень»

Практичне заняття № 5

Тема 5. Німецька історична школа та соціальний напрям у політичній економії (друга половина XIX - початок XX ст.).

План практичного заняття

1. Історичні передумови та методологія наукових досліджень представників німецької історичної школи (кінець XIX – початок XX ст.).

2. Загальна характеристика основних теорій представників німецької історичної школи та етапи її розвитку.

- стара німецька історична школа (Ф.Ліст, В.Рошер, Б.Гільдебранд, К.Кніс)

- нова німецька історична школа (Г.Шмоллер – консервативна течія; Л.Брентано – ліберальна течія)

- новітня німецька історична школа В.Зомбарт, М.Вебер та інші.

3. Загальна характеристика теорій вчених-економістів, представників Київської соціально-психологічної школи (кінець ХІХ – початок ХХ ст.).

- теорії М.І.Туган-Барановського, у т.ч.: «теорія ринків і криз», «кон'юнктурна теорія цінності грошей», «соціальна теорія розподілу багатства», «теорія кооперації», «моделі соціалізму» та ін.

- теорії українських вчених – представників Київської соціально-психологічної школи:

Іван Вернадський, Микола Бунге, Микола Зібер, Афіноген Антонович, Євген Слуцький, Костянтин Воблій, Володимир Косинський, Роман Орженцький, Петро Лященко та інші вчені.

Питання для самостійної перевірки отриманих знань з теми 5

1. Охарактеризуйте історичні передумови виникнення німецької історичної школи. Назвіть етапи її розвитку та основних представників (вчених).

2. У чому полягають основні методологічні розходження класичної школи політичної економії та Німецької історичної школи? Чим це обумовлено?

3. Як Ф.Ліст та представники німецької історичної школи розуміли сутність предмету економічної науки? Чому німецька історична школа отримала таку назву? Аргументуйте Вашу відповідь.

4. Дайте характеристику поглядів Ф.Ліста на суть багатства суспільства, природу та структуру продуктивних сил, фактори економічного розвитку країни.

5. Які неекономічні погляди включались у предмет дослідження представниками нової німецької історичної школи?

6. Визначте основні теоретичні концепції представників нової німецької історичної школи: Г.Шмоллер – консервативна течія; Л.Брентано – ліберальна течія.

7. Які підходи до періодизації етапів економічного розвитку властиві представникам німецької історичної школи? Наведіть приклади та охарактеризуйте критерії періодизації суспільного розвитку у теоріях німецької історичної школи.

8. Дайте характеристику теоретичних поглядів представників консервативної та ліберальної течій нової німецької історичної школи.

9. Охарактеризуйте теорії В.Зомбарта та М.Вебера. Обґрунтуйте ваше ставлення до теорій націонал-соціалізму (В.Зомбарт).

10. Основні економічні теорії М.-І. Туган-Барановського.

Теми рефератів

1. Історичні та економічні передумови виникнення теорій Ф. Ліста – засновника «старої німецької історичної школи». Сутність «економічного націоналізму».

2. Врахування ролі неекономічних та нематеріальних чинників в процесі стимулювання економічного розвитку країни. Теорії В. Рошера, Б. Гільдебранда, К. Кніса.

3. Започаткування досліджень економічної історії та системи національної політичної економії в теоріях Ф. Ліста.

4. Консервативна течія нової німецької історичної школи. Теорії Г. Шмоллера. Концепції «реформ зверху» та «державного соціалізму», обґрунтування провідної ролі держави у розвитку капіталістичного господарства.

5. Ліберально-реформістська течія нової німецької історичної школи. Теорії Л. Brentano про «організований капіталізм» та «соціальний мир».

6. Теорії представників новітньої німецької історичної школи. Ідеї економічного націоналізму, типологія господарства та трактування «ідеальних» господарських систем.

7. Критика ідей націонал-соціалізму у роботах В. Зомбарта та М. Вебера: історико-економічний аналіз.

8. Генеза теорій історичної школи в роботах представників Київської соціально-психологічної школи. Теорії М. І. Туган-Барановського, М. Бунге, А. Антоновича, В. Косинського та інших вчених (к. XIX – початок XX ст.).

Тести для самостійної перевірки знань теми 5

1. Завданням політекономії історична школа вважала:

- а) аналіз економічних законів;
- б) розробку теорії підприємництва;
- в) опис та систематизацію економічних фактів;
- г) аналіз системи виробничих відносин.

2. Критерій періодизації історії, запропонований Ф. Лістом:

- а) поява нових галузей;
- б) фізіологічно-освітній розвиток людини;
- в) розвиток сфери обміну;
- г) зміна способу виробництва.

3. Найбільш суттєвою рисою історичного методу є:

- а) аналіз об'єктивних економічних законів;
- б) дослідження виробничих відносин;
- в) наукова абстракція;
- г) вивчення еволюції національної системи господарства.

4. Методологія історичної школи у своїй основі має:

- а) наукову абстракцію;
- б) врахування принципу національної особливості;
- в) аналіз загальних економічних законів;
- г) дослідження системи виробничих відносин.

5. Серед основних теорій Ф. Ліста були теорії, за виключенням:

- а) теорія «індустріального виховання» нації;
- б) теорія державного «виховного протекціонізму»;
- в) теорія людського капіталу як складова продуктивних сил суспільства;
- г) теорія додаткової вартості та історичного матеріалізму.

6. Ознаки методологічної спорідненості старої та нової історичної школи:

- а) абстрактний метод, причинно-наслідковий аналіз;
- б) матеріалізм, класовий підхід;
- в) еволюційно-генетичний підхід, емпіризм;
- г) діалектика.

7. Представники нової історичної школи вважали, що економічний розвиток країни детермінується наступними факторами:

- а) правовими;
- б) етнографічними;
- в) психологічними;
- г) етико-релігійними;
- д) всі відповіді вірні.

8. Розробку економічної платформи та ідеології фашизму здійснював:

- а) Л.Брентано;
- б) В.Зомбарт;
- в) Є.Бем-Баверк;
- г) К.Маркс.

9. Назвіть теорію М.-І. Туган-Барановського, яку високо оцінив Дж.М.Кейнс:

- а) «теорія грошей» та «економічного попиту»;
- б) «теорія ринків та криз» та створення державою «додаткового попиту»
- в) «теорія цінності» благ
- г) «теорія кооперації»

10. «Соціальна теорія розподілу суспільного продукту» М.-І. Туган-Барановського:

- а) стверджувала домінування економічних інтересів пролетаріату над суспільним інтересом;
- а) стверджувала домінування економічних інтересів суспільства над економічними інтересами пролетаріату;
- б) стверджувала домінування колективних економічних інтересів над економічними інтересами пролетаріату та суспільства в цілому.

«Історія економічних вчень»

Практичне заняття № 6

Тема 6. Становлення неокласичної традиції в економічній теорії. Маржиналізм.

План практичного заняття

1. Виникнення та розвиток маржиналізму. Сутність теорії «граничної корисності».

- історичні передумови виникнення та методологія маржиналізму;
- теорії передвісників маржиналізму: Й.Тюнен, А.Курно, Ж.Дююї, Г.Госсен;
- теорії австрійської школи граничної корисності: К.Менгер, Ф.Візер, Е.Бем-Баверк;
- англійська школа маржиналізму: С.Джевонс;
- лозанська школа маржиналізму: Л.Вальрас, В.Парето.

2. Кембріджська школа маржиналізму. Теорії Альфреда Маршалла. «Перша революція» у політичній економії. «Економікс».

3. Америкаська школа граничної продуктивності. Теорії Дж.Б.Кларка.

4. Методологія суб'єктивно-психологічного підходу та розвиток теорій маржиналізму у економічних розробках представників Київської соціально-психологічна школи (кінець ХІХ – початок ХХ ст.).

- загальна характеристика теоретичних розробок М.І.Туган-Барановського, у т.ч.: «теорія «цінності – вартості» матеріальних благ»; «теорія ринків і криз», «кон'юнктурна теорія цінності грошей», «соціальна теорія розподілу багатства», «теорія кооперації», «моделі соціалізму» та ін.
- економіко-математичні розробки в теоріях Євгена Слуцького та Романа Орженцького.

Питання для самостійної перевірки отриманих знань з теми 6

1. Загальна характеристика основних теоретичних концепцій маржиналізму. Методологія маржиналізму. Теорія «граничної корисності».

2. Економічні теорії передвісників маржиналізму: Й.Тюнен, А.Курно, Ж.Дююї, Г.Госсен (кінець ХVІІІ – перша третина ХІХ ст.). (Теорії одного вченого за вибором студента). Сутність теорії «граничної корисності».

3. Загальна характеристика методології наукових досліджень маржиналізму та основних теоретичних доробок представників Австрійської школи граничної корисності (К. Менгер, Е. фон Бем-Баверк, Ф. Візер). Теорії одного вченого за вибором студента.

4. Вплив розробок маржиналізму на розвиток світової економічної науки. Дайте визначення теорії граничної корисності та охарактеризуйте основні теорії маржиналізму (К.Менгер, Ф.Візер, Е.фон Бем-Баверк). Теорії одного вченого за вибором студента.

5. Загальна характеристика теоретичних розробок англійської школи маржиналізму (С.Джевонс) та лозаннської школи маржиналізму (Л.Вальрас, В.Парето (у т.ч. теорія «оптимум Парето»). *Один вчений за вибором студента.*

6. Загальна характеристика неокласичного напрямку політичної економії. Кембриджська школа політичної економії. Теорії А.Маршалла. «Хрест Маршалла». Сутність «першої революції» у політичній економії, основні теорії «Економікс».

7. Методологія та основні економічні розробки А.Маршалла. Сутність «першої революції» у політичній економії.

8. Вплив «Економікс» та мікроекономічного аналізу А.Маршалла на розвиток світової економічної науки.

9. Загальна характеристика наукових розробок представників Київської соціально-психологічної школи (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). Назвіть представників та охарактеризуйте основні теоретичні напрацювання вчених Київської соціально-психологічної школи.

10. Загальна характеристика теорій всесвітньо відомого українського вченого М.І.Туган-Барановського. Поясніть – як корелюються наукові доробки А.Маршалла та М.І.Туган-Барановського. Обґрунтуйте вплив теорій М.І.Туган-Барановського на розвиток світової економічної науки.

Теми рефератів

1. Загальна характеристика теорій та економіко-математичних доробок представників Австрійської школи граничної корисності (К. Менгер, Е. фон Бем-Баверк, Ф. Візер). Вплив маржиналізму на формування світової економічної науки.

2. Економічні теорії передвісників маржиналізму: Й.Тюнен, А.Курно, Ж.Дюпюї, Г.Госсен (кінець ХVІІІ – ХІХ ст.). Сутність теорії граничної корисності та її еволюція у ХІХ ст.

3. Методологія наукових досліджень та основні теоретичні розробки представників Австрійської школи граничної корисності (К. Менгер, Е. фон Бем-Баверк, Ф. Візер). Вплив маржиналізму на розвиток української економічної науки (Е. Слуцький, Р.Орженський, М.І. Туган-Барановський).

4. Загальна характеристика теоретичних розробок англійської школи маржиналізму (С.Джевонс) та теоретичних розробок лозаннської школи маржиналізму (Л.Вальрас, В.Парето).

5. Неокласичний напрям політичної економії. Загальна характеристика теоретичних доробок Кембриджської школи. Теорії А.Маршалла. Теорія ціни та «хрест Маршалла».

6. Економічні теорії українського економіста М.І.Туган-Барановського (кінець ХІХ – початок ХХ ст.): теорія криз, «кон'юнктурна теорія цінності грошей», теорії соціалізму. Вплив теоретичних розробок М.І.Туган-Барановського на розвиток світової економічної науки.

7. Основні теорії представників «Київської соціально-психологічної школи» (Е.Слущкий, Р.Орженський, М.І.Туган-Барановський, В.Косинський та ін.). Вплив теорій українських економістів кінця XIX – початку XX ст. на розвиток світової економічної науки.

8. Неокласичний напрям політичної економії. Американська школа маржиналізу - теорія «граничної продуктивності» (Дж.-Б. Кларк (США)).

Тести для самостійної перевірки знань теми 6.

1. Предмет дослідження вчених – представників маржиналізму:

- а) макроекономічні відтворювальні зв'язки;
- б) розробка раціональних методів господарювання;
- в) сфера зовнішньої торгівлі;
- г) проблема раціонального використання обмежених ресурсів.

2. Теоретична основа маржиналізму передбачає:

- а) визначення вартості витратами;
- б) визначення вартості кількістю праці;
- в) суб'єктивне визначення цінності благ;
- г) визначення цінності співвідношенням попиту і пропозиції.

3. Гранична корисність блага в австрійській школі визначається:

- а) попитом на це благо;
- б) цінністю блага;
- в) рідкістю блага та нагальністю потреби в ньому;
- г) корисністю першої одиниці блага.

4. Представниками австрійської школи є – за винятком:

- а) К.Менгер;
- б) Е.Бем-Баверк;
- в) К.Кніс;
- г) Ф.Візер.

5. Фактори, що визначають рівень цінності блага в маржиналізмі:

- а) кількість праці;
- б) кількість робочого часу (в годинах);
- в) корисність блага;
- г) рідкість блага і нагальність потреби в ньому;
- д) пункти а) та б);
- е) пункти в) та г).

6. Маржиналізм визначає цінність:

- а) витратами праці;
- б) продуктивністю факторів виробництва;
- в) споживною вартістю;
- г) граничною корисністю.

7. Що дало можливість представникам австрійської школи розв'язати «парадокс Сміта»:

- а) зведення вартості до витрат виробництва;
- б) розмежування суб'єктивної цінності та об'єктивної цінності;

- в) розмежування сукупної корисності та граничної корисності благ;
- г) визначення цінності корисністю факторів виробництва.

8. Предмет дослідження А. Маршалла як засновника неокласичної школи:

- а) макроекономічне регулювання економіки;
- б) функціональні мікроекономічні ринкові залежності;
- в) соціально-економічні виробничі відносини;
- г) причинно-наслідкові економічні залежності.

9. Що об'єднує методологію класичної та неокласичної школи політекономії:

- а) наслідування трудової теорії вартості;
- б) наслідування ідеям економічного лібералізму;
- в) переважання мікроекономічного аналізу;
- г) немає правильної відповіді.

10. Теоретичними засадами неокласичних досліджень є:

- а) маржиналізм та мікроекономіка;
- б) трудова теорія вартості та функціональний аналіз ринку;
- в) маржиналізм та макроекономіка;
- г) маржиналізм та причинно-наслідковий аналіз економічних процесів.

11. А.Маршалл вперше вводить в економічний аналіз:

- а) фактор часу;
- б) еластичність попиту;
- в) функціональний економічний аналіз;
- г) частково-рівноважний аналіз;
- д) всі відповіді вірні.

12. У теоріях А.Маршалла ринкова ціна визначається:

- а) співвідношення попиту і пропозиції;
- б) виключно суб'єктивною оцінкою споживача;
- в) виключно витратами виробництва;
- г) ціна - це грошова форма вартості.

13. Суть теорії ціноутворення А.Маршалла полягає у наступному:

- а) поєднанні трудової теорії вартості з теорією утримання;
- б) обґрунтуванні самодостатності маржиналізму;
- в) поєднанні маржинальної теорії цінності з класичною теорією витрат виробництва;
- г) у з'ясуванні економічної сутності вартості.

14. Зміст теорії ціноутворення А.Маршалла:

- а) дослідження взаємодії ціни, попиту і пропозиції;
- б) дослідження зміни ціни в залежності від вартості товару;
- в) дослідження державного регулювання ціноутворення;
- г) дослідження сутності трудового походження вартості товару.

15. «Хрест Маршалла» - це:

- а) графік співвідношення попиту і пропозиції;
- б) графік еластичності та оцінки уподобань споживача;
- в) графік витрат виробництва;
- г) графік спадної корисності споживчих уподобань.

«Історія економічних вчень»

Практичне заняття № 7

Тема 7. Кейнсіанство та його особливості в різних країнах світу. Неокейнсіанство.

План практичного заняття

1. Історичні передумови виникнення кейнсіанства. Загальна характеристика соціально-економічних причин та наслідків «Великої економічної депресії» у США (1929 – 1933 рр.).

2. Теоретична система та економічна політика у розробках Дж. М. Кейнса. Теорія зайнятості, відсотку та грошей Дж. М. Кейнса.

3. Кейнсіанська методологія макроекономічного аналізу. Концепція мультиплікатора та формування мультиплікативного ефекту в працях Дж. М. Кейнса.

4. Антикризова політика та роль держави в теоріях Дж. М. Кейнса.

5. Кейнсіанство та його прихильники:

- теорії Е. Хансена та Дж. Хікса;

- теорії «економічної динаміки» Р. Харрода та «економічного зростання» О. Домара.

6. Посткейнсіанство та «нове кейнсіанство». Теорії Дж. Робінсон, Н. Калдора, Х Мінскі.

7. Криза теорій кейнсіанства у 60 - 70 рр. ХХ ст. Еволюція теорій кейнсіанства у ХХІ ст.

Питання для самостійної перевірки отриманих знань з теми 7

1. Загальна характеристика методології наукових досліджень та системи економічних поглядів Дж. М. Кейнса.

2. Сутність «другої революції» у політичній економії («кейнсіанська революція»). Нова роль держави у економічному розвитку країни в теоріях Дж. М. Кейнса.

3. Антикризова теорія Дж. М. Кейнса. Роль держави у формуванні «ефективного попиту» в теоріях кейнсіанства.

4. Сутність «кейнсіанської революції» в політичній економії.

5. Макроекономічна модель економічного зростання Дж. М. Кейнса. Мультиплікатор.

6. Поясніть сутність «мультиплікативного ефекту» економічного зростання, обґрунтованого Дж. М. Кейнсом, та визначте роль держави у його формуванні та реалізації.

7. Теорія зайнятості, відсотку і грошей Дж.М.Кейнса. Їх зв'язок з антикризовою економічною політикою, з політикою державного регулювання та стимулювання економічного зростання.
8. Дайте узагальнення рекомендаціям Дж.М.Кейнса щодо розробки та впровадження антикризової економічної політики.
9. Обґрунтуйте предмет досліджень теоретичних течій кейнсіанства і особливості їх прояву в різних країнах світу.
10. Неокейнсіанські теорії економічного зростання та економічного циклу Е.Хансена та Дж. Хікса.
11. Неокейнсіанські теорії «економічної динаміки» Р. Харрода та «економічного зростання» О. Домара.
12. Посткейнсіанство та «нове кейнсіанство». Теорії Дж. Робінсон.
13. Посткейнсіанські теорії Н. Калдора, Х Мінські.
14. Еволюція теорій кейнсіанства та криза кейнсіанства в 60 - 70 рр. ХХ ст.

Теми рефератів

1. Загальна характеристика методології наукових досліджень та системи економічних поглядів Дж.М.Кейнса. Сутність «другої революції» у політичній економії («кейнсіанська революція»).
2. Нова роль держави у економічному розвитку країни в теоріях Дж.М.Кейнса.
3. Антикризова теорія Дж.М.Кейнса. Макроекономічна модель економічного зростання Дж. М. Кейнса.
4. Сутність «мультиплікативного ефекту» економічного зростання та роль держави у теорії зайнятості, відсотку і грошей Дж.М.Кейнса.
5. Рекомендації Дж.М.Кейнса щодо розробки та впровадження державної антикризової економічної політики та стимулювання економічного зростання.
6. Макроекономічна модель та роль державного регулювання у працях Дж.М.Кейнса. Економічна природа мультиплікатора.
7. Загальна характеристика системи економічних поглядів та економіко-математичних досліджень Дж.М.Кейнса та представників посткейнсіанства (Е.Хансен, Р.Харрод, Дж.Хікс, Є.Домар). Модель Хікса-Хансена.

Тести для самостійної перевірки знань теми 7

1. Особливості методології кейнсіанства:

- а) функціональний метод, мікроекономічний аналіз;
- б) пріоритет сфери споживання, граничний аналіз;
- в) робінзонада, вивчення суб'єктивної поведінки на ринку (фірми, людини);
- г) макроаналіз, дослідження факторів ефективного попиту.

2. Позиція Дж.М.Кейнса щодо визначення економічної ролі держави:

- а) не втручання держави у практику функціонування ринку;

- б) сприяння держави досягненню загальної ринкової рівноваги;
- в) забезпечення максимальної соціальної однорідності суспільства;
- г) здійснення індикативного (прогнозного) планування економіки.

3. Якому виду економічної політики держави представники кейнсіанства надають пріоритетного значення?

- а) грошово-кредитній політиці;
- б) фіскальній політиці;
- в) антиінфляційній політиці;
- г) індикативному (прогнозному) плануванню.

4. Структура сукупного попиту в інтерпретації Дж.М.Кейнсом:

- а) сума доходів суспільства;
- б) сума споживчих витрат та заощаджень;
- в) сума заощаджень та інвестицій;
- г) сума споживчого попиту та інвестицій.

5. У своїх теоріях Дж.М.Кейнс критикує:

- а) стару та нову німецьку історичну школу;
- б) марксизм;
- в) маржиналізм;
- г) теорії ринкової рівноваги та автоматичного регулювання ринку класики та неокласики.

6. У теорії Дж. М. Кейнса рівень зайнятості та безробіття залежить:

- а) від індивідуального вибору робітників;
- б) від інфляції;
- в) від динаміки ефективного попиту;
- г) від рівня реальної заробітної плати.

7. Мультиплікатор інвестицій Дж.М.Кейнса встановлює зв'язок між:

- а) інвестиціями та приростом національного доходу;
- б) інвестиціями та зростанням заощадження;
- в) інвестиціями та збільшенням споживання;
- г) інвестиціями та зростанням інфляції.

8. Дж.М.Кейнс збагатив економічну теорію економічною категорією:

- а) добровільного безробіття;
- б) вимушеного безробіття;
- в) природного рівня безробіття;
- г) відносного перенаселення на ринку.

9. Назвіть інструменти кейнсіанської політики стимулювання сукупних витрат:

- а) зростання державних видатків, зниження податків;
- б) зниження державних видатків, зростання податків;
- в) зростання податків, політика «дорогих грошей»;
- г) зниження інвестицій, політика «дешевих грошей».

10. Які заходи треба вжити згідно з ортодоксальним кейнсіанством у випадку настання циклічного спаду економіки:

- а) стимулювати інвестиції, збільшити грошову масу;
- б) стримати інвестиції, збільшити податки;
- в) збільшити податки, зменшити державні видатки;
- г) збільшити заощадження, зменшити грошову масу.

11. Дж. М. Кейнс вважає, що у випадку збільшення темпів інфляції держава повинна:

- а) стимулювати витрати домогосподарств, зменшити ставку банківського проценту;
- б) стимулювати видатки держави, зменшити рівень податків;
- в) збільшити інвестиції та споживчій попит;
- г) підвищити рівень оподаткування, збільшити ставку

12. Неокейнсіанську теорію економічного зростання розробили:

- а) Дж.М. Кейнс та Дж.Робінсон;
- б) Дж.Хікс та Е.Хансен;
- в) Р.Харрод та Е.Домар;
- г) Н.Калдор та С.Вайнтрауб.

13. Неокейнсіанську теорію економічного циклу розробив:

- а) Е.Хансен;
- б) Р.Харрод;
- в) Дж.Робінсон;
- г) Е.Домар.

14. Які проблеми ввели у сферу наукових досліджень представники неокейнсіанства:

- а) проблеми циклу та економічного зростання;
- б) проблеми фінансів та ціноутворення;
- в) проблеми подолання стагфляції;
- г) проблеми лібералізації економіки.

15. До представників посткейнсіанства належать:

- а) Р.Харрод, Е.Домар;
- б) Д.Хікс, Е.Хансен;
- в) П.Семюелсон, Д.Хікс;
- г) Н.Калдор, П.Сраффа.

«Історія економічних вчень»

Практичне заняття № 8

Тема 8. Еволюція неокласичних ідей. Теорії М.Фрідмана. Економічний неолібералізм.

План практичного заняття

1. Еволюція неокласичної теорії на початку ХХ ст. Система економічних поглядів М.Фрідмена.
2. Методологія наукових досліджень М.Фрідмана. Сутність монетаризму. Рівняння М. Фрідмана.
3. Загальна характеристика монетаризму як економічної теорії та рекомендації монетарної економічної політики.
4. Порівняльний аналіз рекомендацій щодо розробки державної економічної політики в інтерпретації представників кейнсіанства та монетаризму.

5. Еволюція неокласичних теорій у прихильників монетаризму:
 - багатофакторні моделі економічної динаміки. Р. Солоу, Дж. Міда;
 - теоретичні концепції Ф. Хайєка. В. Ойкен і його концепція «ідеальних типів господарських систем»;
 - теорії «економіки пропозиції» та «раціональних очікувань» Т. Сарджента, Р. Лукаса, С. Фішера;
 - проекти податкової реформи. «Крива Лаффера».
6. «Неокласичний синтез». Сучасні неокласичні економічні теорії. «Економікс» П. Самуельсона та його основні теоретичні концепції.

Питання для самостійної перевірки знань з теми 8

1. Чим обумовлена актуалізація теорій неоконсерватизму в середині 70-х рр. ХХ ст.?
2. З яких причин кейнсіанська стабілізаційна політика виявилась неефективною в умовах стагфляції?
3. У чому єдність та відмінності неоконсерватизму та традиційної неокласики?
4. Що становить теоретичні основи теорії монетаризму М.Фрідмена?
5. Чому дослідник історії економічної думки М.Блауг визначив теоретичне протистояння кейнсіанства з неоконсерватизмом як протистояння між фіскалізмом та монетаризмом?
6. Що об'єднує різні за змістом неоконсервативні теорії в єдиний науковий напрям?
7. Поясніть зміст монетарного рівняння М.Фрідмена та його зв'язок з монетарним правилом.
8. Яка функціональна залежність відтворена кривою Лаффера? Які висновки для економічної політики держави випливають з її змісту?
9. У чому полягає зміст теорії раціональних очікувань?
10. Визначте об'єктивні соціально-економічні передумови неокласичного відродження в останній третині ХХ ст.
11. У чому полягає сутність монетаризму як центральної теорії неоконсерватизму?
12. Дайте загальну характеристику основних економічних поглядів М.Фрідмена.
13. Покажіть зв'язок між теорією монетаризму та економічною політикою «рейганоміки» (США) і «тетчеризму» (Великобританія).
14. Визначте можливість застосування монетаристських підходів в перехідних економіках.
15. Які особливості методології неолібералізму? Розкрийте їх зміст.
16. У чому полягає сутність теоретичних основ неолібералізму?
17. Дайте характеристику основних економічних поглядів Ф.Хайєка.
18. Що є теоретичними джерелами ордолібералізму?
19. Чим відрізняється неолібералізм від кейнсіанства?
20. У чому сутність концепції соціального ринкового господарства?

21. Яку роль відіграє «Економікс» П. Самуельсона та його теоретичні основи у світовій економічній науці сьогодення?
22. Наведіть приклади успішного застосування неокласичних моделей в економіці різних країн світу.

Теми рефератів

1. Система економічних поглядів М.Фрідмена як основа монетаризму. Рівняння М. Фрідмана.
2. Теорії М.Фрідмана та економічний неолібералізм.
3. Розвиток теорій монополії і конкуренції у працях Ф. Еджуорта, Е. Чемберліна, Дж. Робінсона, Й. Шумпетера.
4. Консервативна неокласика. Неокласичні теорії економічного зростання.
5. Учення про виробничу функцію та багатofакторні моделі економічної динаміки. Р. Солоу, Дж. Міда.
6. Теоретичні концепції Ф. Хайека. В. Ойкена та його концепція «ідеальних типів господарських систем».
7. Чиказька школа монетаризму. Монетарна модель циклу М. Фрідмана.
8. Неокласичне відродження. Теорії «економіки пропозиції» та «раціональних очікувань» Т. Сарджента, Р. Лукаса, С. Фішера.
9. Проекти податкової реформи у руслі монетаризму та «Крива Лаффера».
10. Теорії «неокласичного синтезу» та основні ідеї «Економікса» П. Самуельсона.

«Історія економічних вчень»

Практичне заняття № 9

Тема 9. Сутність інституціоналізму та його еволюція у ХХ – на початку ХХІ ст.

План практичного заняття

1. Історичні передумови виникнення та розвитку теорій інституціоналізму (початок ХХ ст.).
2. Соціально-психологічний інституціоналізм – теорії Т. Веблена.
3. Соціально-правовий інституціоналізм – теорії Дж. Коммонса.
4. Теорії В. Мітчелла – емпіричний, кон'юкторно-статистичний інституціоналізм.
5. Неоінституціоналізм та його вплив на розвиток світової економічної науки у ХХ – на початку ХХІ ст.
6. Інституціональні теорії у працях Лауреатів Нобелівської премії з економіки.

Питання для самостійної перевірки знань з теми 9

1. Які історичні фактори обумовили виникнення інституціонального напрямку?
2. У чому полягають особливості методології інституціонального напрямку?
3. З методологічними підходами яких попередніх економічних шкіл прослідковується спадкоємність інституціоналізму?
4. Чому, на Ваш погляд, теорію Т.Веблена вважали «бунтом» проти неокласичної ортодоксії?
5. Чому інституціоналізм Т.Веблена отримав назву соціально-психологічного? Аргументуйте Вашу відповідь.
6. Що таке «ефект Веблена»? Наведіть приклади.
7. Поясніть зміст категорій «абсентеїстська власність», «бездіяльний клас» в інституціоналізмі.
8. Які основні суперечності вбачав Т.Веблен в сучасному йому капіталізмі? Як він уявляв шляхи їх розв'язання?
9. У чому вагомість економіко-правового підходу в інституціоналізмі Дж.Коммонса?
10. Визначте зміст «теорії угод» Дж.Коммонса. Яке практичне значення мала «теорія угод»?
11. У чому полягає науковий внесок та практичне значення досліджень У.Мітчелла?
12. Що вивчав та визначав «Гарвардський барометр» У.Мітчелла?
13. Розкрийте напрями еволюції інституціоналізму у другій половині ХХ ст.
14. У чому спільна соціально-економічна сутність теорій трансформації капіталізму? Дайте характеристику їх структурних елементів.
15. Розвитком якої течії традиційного американського інституціоналізму є сучасні технократичні теорії? В чому полягає їх методологічний та теоретичний зв'язок?
16. Які техніко-економічні зміни знайшли відображення в сучасних соціально-інституціональних теоріях?
17. Вплив яких інституціональних факторів досліджується в теоріях індустріального, постіндустріального та інформаційного суспільства?
18. У чому полягають особливості методології неоінституціоналізму?
19. У чому полягає неоінституціональна інтерпретація проблем власності? Як вона пов'язана з розвитком підприємницької системи?
20. Поясніть зміст категорії «трансакційні витрати». Яким чином їх наявність та величина пов'язані з еволюцією ринкової системи? І
21. У чому проявляється особливість інституціонального предмету досліджень теорії суспільного вибору?
22. Який вплив мав інституціоналізм на футурологію і розвиток глобального моделювання?
23. Неоінституціоналізм. Соціальний та технологічний інституціоналізм Дж. К. Гелбрейта.

24. Неоінституціоналізм. «Трансакційні витрати», «права власності» та їх трактування у працях Р. Коуза.
25. Неоінституціоналізм. Теорія «суспільного вибору» Дж. М. Б'юкена.
26. Неоінституціоналізм. Еволюція теорій трансформації капіталізму під впливом НТР.
27. Концепції «індустріального суспільства» П. Друкера, Р. Арона.
28. Теорії «постіндустріального суспільства» Д. Белла та А. Тоффлера.
29. Роль теорій інституціоналізму у розвитку футурології та глобального моделювання (кінець ХХ – початок ХХІ ст.).
30. Зв'язок та синергетичний ефект теорій інституціоналізму, політології та футурології у ХХІ ст. у обґрунтуванні процесів суспільного розвитку.

Теми рефератів

1. Соціально-психологічний інституціоналізм (технократична течія інституціоналізму – теорії Т.Веблена).
2. Соціально-правовий інституціоналізм (юридична течія інституціоналізму – теорії Дж. Коммонса).
3. Кон'юнктурно-статистичний інституціоналізм (емпірико-прогностична течія інституціоналізму – теорії У-К. Мітчелла). «Гарвардський барометр».
4. Теорії індустріального, нового індустріального суспільства (Дж. Гелбрейта, У.Ростоу, Ж.Еллюль, Р. Арон) та постіндустріального суспільства (Ж.Фурастьє, Д.Белл).
5. Теорії суспільства «третьої хвилі» - інформаційного суспільства, інноваційно-підприємницької економіки та «суспільства знань» у працях Е.Тоффлера, П.Дракера та Е.Масуда.
6. Економіко-математичні дослідження лауреатів Нобелівської премії у галузі економіки.
7. Загальна характеристика теоретичних та економіко-математичних досліджень, метод «витрати-випуск» лауреата Нобелівської премії у галузі економіки – В.Леонт'єва (США).
8. Теорії економічного зростання у працях лауреатів Нобелівської премії з економіки: С.Кузнець, Р.Солоу та Р.Фріш.
9. Теорії економічної рівноваги у працях лауреатів Нобелівської премії з економіки (Ф.-І. Еджуорт, Д.-Р.Хікс) та теорія життєвого циклу Ф.-І. Модільяні.
10. Теорії інвестицій у працях лауреатів Нобелівської премії з економіки: Дж. Тобін, В.Баумоль.
11. Теорії портфельних інвестицій у працях лауреатів Нобелівської премії з економіки: Г.-М.Марковіц, В.- Ф. Шарп, М.-С. Скоулз, Ф.Блек, Р.-К. Мертон,
12. Економічні теорії формування моделі ринків з асиметричною інформацією у працях лауреатів Нобелівської премії: В.-С. Вікрі, Дж.-А. Міррліс, Дж. Ейкерлоф, Дж.-Ю.Стігліц, М.Спенс.

13. Економічні теорії неокласичного синтезу та економічного зростання у працях лауреату Нобелівської премії – Поль-Ентоні Самуельсона.

14. Теорії «моделі загальної економічної рівноваги» у працях лауреатів Нобелівської премії з економіки: К.-Дж.Ерроу та Дж.Дебре.

15. Теорії промислової організації у працях Джорджа-Джозефа Стіглера – лауреата Нобелівської премії з економіки. Теорія вартості капіталу Модільяні-Міллера (М.-Г. Міллер, Ф.-Е.Модільяні).

16. Розвиток неоліберальних теорій у працях лауреатів Нобелівської премії з економіки: Ф.-А фон Хаєк, М.-Ф.-Ш. Алле, М.Фрідман.

17. Теорії Шведської (стокгольмської) школи макроекономіки у працях лауреатів Нобелівської премії: Гуннар-Карл Мюрдаль, Кнут-Йохан-Густав Вікселль, Давід Давідсон, Ерік Лундберг, Ерік Ліндаль, Даг-Ялмар-Агне-Карл Хаммаршельд.

18. Теорії неоінституціоналізму у працях лауреатів Нобелівської премії з економіки: Рональда-Гаррі Коуза, Дугласа-Сесіль Норта.

19. Теорії економічної політики у працях лауреатів Нобелівської премії з економіки: Ян Тінберген, Джеймс-Мак-Джил Б'юкенен.

20. Теорії людського капіталу у працях лауреатів Нобелівської премії з економіки: Теодор-Вільям Шульц, Гаррі-Стенлі Беккер.

21. Теорія валютного ринку та валютних зон у працях лауреата Нобелівської премії з економіки Роберта-Александера Манделлі.

22. Теорії поведінкової економіки у працях лауреатів Нобелівської премії з економіки: Г.-А. Саймон, Д. Канеман (*теорія перспектив*).

23. Теорії економіки добробуту, продовольчого забезпечення та подолання бідності у працях лауреата Нобелівської премії з економіки (Аматья-Кума Сен) та «модель життєвого циклу отримання доходів, навчання та споживання» Джеймса-Джозефа Хекмена.

24. Сучасні теорії макроекономіки у працях лауреатів Нобелівської премії: Р.-Дж.-Н. Стоун (система національних рахунків), Дж.-Ф. Неш та Р.-Дж.-Р. Селтен («рівновага Неша»), Дж.-Ч. Харшані (економіка в умовах асиметричної інформації).

Рекомендована навчальна література для вивчення дисципліни «Історія економічних вчень»

1.Леоненко П.М., Юхименко П.І. Економічна історія. Навч. посібник, “Знання-Прес”, – К., 2004. – 570 с.

2.Історія економічних вчень: Підр./Л.Я.Корнійчук, Н.О.Татаренко, А.М.Поручник та ін.; За ред. Л.Я.Корнійчук, Н.О.Татаренко – К.: КНЕУ, 2001- 564 с.

3.Історія економічних вчень: Підручник.: У 2ч. – Ч. 1,2 / За ред. В.Д.Базилевича. – К.: Знання, 2005.

4.Історія економічної думки України / Р.Х.Васильєва, Л.П.Горкіна, Н.А.Петровська та ін. – К.: Либідь, 1993.- 272 с.

5.Корнійчук Л.Я. Історія економічної думки України: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2004. – 431 с.

Теми РЕФЕРАТІВ
з дисципліни «Історія економічних вчень»
для студентів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

Вимоги до оформлення рефератів:

«ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВЧЕНЬ»

Реферат (15-25 сторінок).

Структура реферату: Вступ (1-2 сторінки, у якому відзначити актуальність теми та мету дослідження, місце теми, що досліджується у структурі курсу); ТРИ параграфи (по 4 чи 5 сторінок). Висновки (1-2 сторінки). Список використаної літератури.

По тексті реферату, під час цитування, наведення основних положень та при класифікаціях літературу вказувати у квадратних дужках, наприклад: [3, с.25]. (джерело № 3, сторінка 25).

Вимоги до тексту: Шрифт: «Times New Roman», 14 шрифт, через 1.5 інтервали.

Поля – по 2 см. (верх, низ, праве та ліве поле).

Зміст реферату студент коротко розповідає під час практичного заняття та відповідає на питання викладача та одногрупників за темою реферату.

Теми РЕФЕРАТІВ з дисципліни «Історія економічних відносин»

1. Загальна характеристика теоретичних розробок представників німецької історичної школи (стара німецька історична школа). Теорії Ф.Ліста, В.Рошера, Б.Гільдербранда, К.Кніса.

2. Характеристика проблематики теоретичних досліджень, сутність теорії капіталу, відтворення суспільного продукту та теорії криз у «Капіталі» К.Маркса.

3. Соціал-демократичні концепції еволюції ринкового господарства: теорії Е.Бернштейна, К.Каутського, Р.Гільфердінга.

4. Загальна характеристика теорій та економіко-математичних доробок представників Австрійської школи граничної корисності (К. Менгер, Е. фон Бем-Баверк, Ф. Візер). Вплив маржиналізму на формування світової економічної науки.

5. Економічні теорії передвісників маржиналізму: Й.Тюнен, А.Курно, Ж.Дюпюї, Г.Госсен (кінець XVIII – XIX ст.). Сутність теорії граничної корисності та її еволюція у XIX ст.

6. Методологія наукових досліджень та основні теоретичні розробки представників Австрійської школи граничної корисності (К. Менгер, Е. фон Бем-Баверк, Ф. Візер). Вплив маржиналізму на розвиток української економічної науки (Е. Слущкий, Р.Орженський, М.І. Туган-Барановський).

7. Загальна характеристика теоретичних розробок англійської школи маржиналізму (С.Джевонс) та теоретичних розробок лозаннської школи маржиналізму (Л.Вальрас, В.Парето).

8. Неокласичний напрям політичної економії. Загальна характеристика теоретичних доробок Кембріджської школи. Теорії А.Маршалла. Теорія ціни та «хрест Маршалла».

9. Економічні теорії українського економіста М.І.Туган-Барановського (кінець XIX – початок XX ст.): теорія криз, «кон'юнктурна теорія цінності грошей», теорії соціалізму. Вплив теоретичних розробок М.І.Туган-Барановського на розвиток світової економічної науки.

10. Основні теорії представників «Київської соціально-психологічної школи» (Е.Слуцький, Р.Орженський, М.І.Туган-Барановський, В.Косинський та ін.). Вплив теорій українських економістів кінця XIX – початку XX ст. на розвиток світової економічної науки.

11. Неокласичний напрям політичної економії. Американська школа маржиналізу - теорія «граничної продуктивності» (Дж.-Б. Кларк (США)).

12. Загальна характеристика системи економічних поглядів та економіко-математичних досліджень Дж.М.Кейнса та представників посткейнсіанства (Е.Хансен, Р.Харрод, Дж.Хікс, С.Домар). Модель Хікса-Хансена.

13. Макроекономічна модель та роль державного регулювання у працях Дж.М.Кейнса. Мультиплікатор. Теорія зайнятості, відсотку і грошей та їх математична інтерпретація.

14. Система економічних поглядів М.Фрідмена як основа монетаризму. Рівняння М. Фрідмана.

15. Соціально-психологічний інституціоналізм (технократична течія інституціоналізму – теорії Т.Веблена).

16. Соціально-правовий інституціоналізм (юридична течія інституціоналізму – теорії Дж. Коммонса).

17. Кон'юнктурно-статистичний інституціоналізм (емпірико-прогностична течія інституціоналізму – теорії У-К. Мітчелла). «Гарвардський барометр».

18. Теорії індустріального, нового індустріального суспільства (Дж. Гелбрейта, У.Ростоу, Ж.Еллюль, Р. Арон) та постіндустріального суспільства (Ж.Фурастьє, Д.Белл).

19. Теорії суспільства «третьої хвилі» - інформаційного суспільства, інноваційно-підприємницької економіки та «суспільства знань» у працях Е.Тоффлера, П.Дракера та Е.Масуда.

20. Економіко-математичні дослідження лауреатів Нобелівської премії у галузі економіки.

21. Загальна характеристика теоретичних та економіко-математичних досліджень, метод «витрати-випуск» лауреата Нобелівської премії у галузі економіки – В.Леонт'єва (США).

22. Теорії економічного зростання у працях лауреатів Нобелівської премії з економіки: С.Кузнець, Р.Солоу та Р.Фріш.

23. Теорії економічної рівноваги у працях лауреатів Нобелівської премії з економіки (Ф.-І. Еджуорт, Д.-Р.Хікс) та теорія життєвого циклу Ф.-І. Модільяні.

24. Теорії інвестицій у працях лауреатів Нобелівської премії з економіки: Дж. Тобін, В.Баумоль.

25. Теорії портфельних інвестицій у працях лауреатів Нобелівської премії з економіки: Г.-М.Марковіц, В.- Ф. Шарп, М.-С. Скоулз, Ф.Блек, Р.-К. Мертон,

26. Економічні теорії формування моделі ринків з асиметричною інформацією у працях лауреатів Нобелівської премії: В.-С. Вікрі, Дж.-А. Міррліс, Дж. Ейкерлоф, Дж.-Ю.Стігліц, М.Спенс.

27. Економічні теорії неокласичного синтезу та економічного зростання у працях лауреату Нобелівської премії – Поль-Ентоні Самуельсона.

28. Теорії «моделі загальної економічної рівноваги» у працях лауреатів Нобелівської премії з економіки: К.-Дж.Ерроу та Дж.Дебре.

29. Теорії промислової організації у працях Джорджа-Джозефа Стіглера – лауреата Нобелівської премії з економіки. Теорія вартості капіталу Модільяні-Міллера (М.-Г. Міллер, Ф.-Е.Модільяні).

30. Розвиток неоліберальних теорій у працях лауреатів Нобелівської премії з економіки: Ф.-А фон Хаєк, М.-Ф.-Ш. Алле, М.Фрідман.

31. Теорії Шведської (стокгольмської) школи макроекономіки у працях лауреатів Нобелівської премії: Гуннар-Карл Мюрдаль, Кнут-Йохан-Густав Вікселль, Давід Давідсон, Ерік Лундберг, Ерік Ліндаль, Даг-Ялмар-Агне-Карл Хаммаршельд.

32. Теорії неінституціоналізму у працях лауреатів Нобелівської премії з економіки: Рональда-Гаррі Коуза, Дугласа-Сесіль Норта.

33. Теорії економічної політики у працях лауреатів Нобелівської премії з економіки: Ян Тінберген, Джеймс-Мак-Джіл Б'юкенен.

34. Теорії людського капіталу у працях лауреатів Нобелівської премії з економіки: Теодор-Вільям Шульц, Гаррі-Стенлі Беккер.

35. Теорія валютного ринку та валютних зон у працях лауреата Нобелівської премії з економіки Роберта-Александера Манделли.

36. Теорії поведінкової економіки у працях лауреатів Нобелівської премії з економіки: Г.-А. Саймон, Д. Канеман (*теорія перспектив*).

37. Теорії економіки добробуту, продовольчого забезпечення та подолання бідності у працях лауреата Нобелівської премії з економіки (Аматья-Кума Сен) та «модель життєвого циклу отримання доходів, навчання та споживання» Джеймса-Джозефа Хекмена.

38. Сучасні теорії макроекономіки у працях лауреатів Нобелівської премії: Р.-Дж.-Н. Стоун (система національних рахунків), Дж.-Ф. Неш та Р.-Дж.-Р. Селтен («рівновага Неша»), Дж.-Ч. Харшані (економіка в умовах асиметричної інформації).

Автор – укладач:

професор кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу ФМВ НАУ, проф., д.н.д.у., заслужений економіст України С.О. Біла

Біла С.О. Методичні рекомендації для практичних занять та самостійної роботи студентів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» з дисципліни «Історія економічних вчень». – К.: ФМВ НАУ, 2019. – 38 с.